

Schubert Gusztáv

Létay Vera

(1935-2020)

Hamvai hol szóratnak széjjel, saját kérésére, nem fogjuk tudni. Hogy itt járt, hogy mit tett, nem síremlék őrzi majd, hanem barátai, munkatársai, és főleg olvasói. Vera szívelné legkevésbé, ha korrekt mondatokban elhadarnám életét, a kislányságként túlélte vészidőszakot, a színművészeti főiskola dramaturg szakának szellemi izgalmaktól pezsgő, boldog korszakát, a filmgyárban majd filmkritikusként a kis Filmvilágnál töltött 60-as éveket, majd 1979-ben a kéthetente megjelenő „kis” Filmvilág boszorkányos átváltoztatását „nagy” Filmvilággá, a szakma és a filmrajongók által egyaránt kedvelt „filmművészeti folyóirattá.” Több volt ez, mint szakmai bravúr, a Filmvilág újdonsága nem abban állt, hogy bátrabb, szellemesebb, alaposabb kritikákat közölt, mint elődje vagy riválisai, hanem hogy megszabadult a politika gyámkodásától. Addig is voltak persze szabad szellemű kritikák, független kritikusok, a Bíró Yvette vezette Filmkultúra (1965-1973) a lehető legmesszebbre ment a cenzúra elleni harcban, de most fordult elő először, hogy egy filmnap gyakorlatilag szabadon működhetett. A cenzor ugyan időnként odacsapott egy-egy tabu megsértésért, mint 1987-ben, amikor Létay Verát a Balázs Béla-díj átvétele napján értesítették, hogy törölték a díjazottak listájáról, de a nap ettől nem lett engedelmesebb. A megújult Filmvilág persze nem politikai szamizdat volt, a filmet magáért szerette, nem a politikai „üzenetéért”. Ez volt az igazán nagy fordulat a magyar

filmkritika történetében. Onnantól kezdve ugyanis a műelemzés lett a kritikaírás célja, nem a politizálás. Létay Vera biztos ítéletű, világos és élvezetes stílusú kritikusként került a Filmvilág élére, és munkatársaitól is hasonló eredményeket várt el. Zsugán, Zalán, Bikácsy, Szilágyi, Reményi, Székely, Kovács, Koltai, Fáber, Arday, és a lap külleméért felelős Nádai, majd Lajta. Ez tényleg aranycsapat volt. Vonalas „házmester-kritikus” – Létay telitalálata az *Iván, a rettentő* kritikájában (mert kitűnő színházi recenzens is volt) – egy sem akadt közöttük. A 80-as évek szerkesztői aranykora kivételes pillanat volt a lap életében: túl a könyörtelen diktatúrán, innen a kíméletlen haszonelven. „Meddig lehet jó író valaki? Amíg tehetsége ellenáll a rutin kísértésének.” Kritikusnál sincs másképp. Nekrológok helyett olvassuk inkább újra Vera kritikáit: rozsdá nem marta őket.

